

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

ETO—YEAR XVII. Case No. 265. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 1. novembra (Nov. 1), 1924.

Subscription \$2.00
Yearly

Uredniški in upravnih prostori: 2657 So.
Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 So. Lawndale Ave.
Telephone Lawndale 4528

STEV.—NUMBER 255.

VOLILNI ŠKANDAL STARE GARDE JE SREČNO ZATRT.

Informacije o volilni korupciji ne pridejo v javnost pred volitvami. Borah se boji, da bi škodovalo Coolidgu.

PROGRESIVCI SO PODALI PO-
ROČILA O SVOJIK DOHOD-
KIH.

Chicago, Ill., 31. okt. — Ameriški volilci pojdejo v torek na volilče, ne da bi vedeli, kakšno paroparijo je zopet naredila stare garde, da si zasigura zmago. Informacije, katere je prejel senatni odsek že pred več ko osmimi dnevi glede velike volilne korupcije, ostanejo tajnost. Mogode pridejo na dan — po volitvah, ko se bodo več škodovale sleparjem in roparjem. Ampak do volilnega dne morajo biti zakljenene. Tako je zaključil Borahov preiskovalni odsek po včerajnjem zasišanju mnogih prič v Chicago. Senator Borah, ki je v srcu republikanec, spravlja vlogo nekakega liberalca, noče škodovati svoji stranki.

Kot se glasi poročilo o poteku preiskave, so preiskovalci zaključili, da predložena evidecna ne zadostuje za nadaljnje postopanje v tej zadevi. Treba je boljših dokazov, katerih pa ni mogoče dobiti v tem kratkem času. To se pravi, da priče, ki bi lahko potrdile evidecno, so zlezle pod klop. Untermeyer, pravni zastopnik preiskav, je rekel včeraj, da morda nobe prave priče, če mu odsek dovoli vsaj še dva ali tri dnevi. Senatorji pa nočejo čakati, ker se jim mudi domov voliti.

Pričakava v Chicago se da ne izključi. Nadaljevala se bo enkrat po volitvah. Medtem pa bo evidec o korupciji — štiri pole gradiva, spisanec na stroju — počival v železni shrambi.

W. M. Butler, predsednik narodnega republikanskega odbora, ki je bil včeraj zaslišan, je seveda znanih vse obdobjitve. Rekel je, da njemu "ni nič znanega" o kakih odsek.

Preiskava pred čikaškim odsekom je dognala, da so nekatere listi na Zapadu, ki so izprva priporedali La Follette, naenkrat izpremenili barvo in začeli na vse pretege delati reklamo za Coolidga. Ralph J. Peters, ki izdaja časopis v Nebraski in Iowa, je priznal, da je prejel od narodnega odbora stare garde \$2,500 za razdelitev 200,000 izjav svih listov med farmarje. Do 3. oktobra so njegovi listi podali La Follette.

Pričko je torej nedirektno na dan, da je stara garde podkupila časopise, kjer je le megla, za Coolidgevo reklamo. Vse to je vedno vršila pod postavno začito "glasjanja". Postavno je namreč, da se za oglase, ki niso morda vredni \$50, plačajo tisočaki.

W. M. Butler, predsednik narodnega republikanskega odbora, ki je bil včeraj zaslišan, je seveda znanih vse obdobjitve. Rekel je, da njemu "ni nič znanega" o kakih odsek.

Pričko je končano zasliševanje republikanskih prič, je Borahov odsek zaslišal Nelsona, glavnega upravitelja progresivne kampanje. Nelson je poročal, da prispevki za La Follettovo kampanjo iznajajo do danes \$245,110.24. Med temi je vsota \$38,000, katero je prispeval W. T. Rawlings, iz Freeporta, Ill. Vprašan, da vse, koliko so dale delavskie uni in pod kakimi pogoji, je Nelson dejal, da ne ve. To vede odborniki način. Zato je dolžitev, da so unice asepirane za prispevke, kar je prisljene.

Washington, D. C., 31. okt. — Senatna preiskava v Washingtonu je pokončila, da je stara garde podkupila prispevke od mnogih pojavov, kar je kršitev določb za napovedovanje in delavskih službi. Osebe, ki so delavce za prodajanje delavskih skladov stare garde.

Danes so zaslišavani voditelji La Follettove kampanje v Washingtonu, kar se preiskava začala, da je stara garde se bo po volitvah.

Končno je "Prosveta" valjeno vredni ali prijatelju v starosti.

Pregled dnevnih de- gdkov.

Amerika.

Volilni škandal stare garde potlačen na željo onih, ki ne bi radi škodovali Coolidgu pred volitvami.

La Follette odsodil imperijalizem Združenih držav.

Napredne žene delujejo za La Follette.

Politika katoliške duhovštine v Ameriki ima vse barve kakor mavrica.

Odprite besede mehiškega predsednika Callesa v New Yorku.

Inozemstvo.

Reakcija v Angliji si je zagotovila vlado za pet let. Delavska stranka je izgubila 40 mandatov, čeprav je pomnožila glasove.

MacDonaldov poraz je razveselil francoske reakcionalarje, ki zdaj napovedujejo Herriotov padec.

Berlinsko časopisje pravi, da je Rusija pokopala laboritsko vlado. Španski diktator pometal v ječo nasprotnike.

Napredne žene so za La Follette.

POSEBEN ŽENSKI ODDELEK KAMPANJSKEGA KOMITEJA VODI AGITACIJO.

Delo tega oddelka se pozna v šestih dvajsetih državah.

Chicago, Ill. — Napredne žene, to je žene, ki so proti militarizmu in navalizmu, ki žele boljšo prihodnost svojim otrokom in ne žele, da bi bili njihovi otroci nekodaj sužnji dimnikarskih baronov in industrijskih magnatov, so za La Follette in Wheelerja. Agitacijo med ženami vodi poseben ženski oddelok kampanjskega komiteja za progresivno politično akcijo. V prejšnjem tednu je ta oddelok predstavljal koncentrirano agitacijo v šestih dvajsetih državah.

Pričrjeni so bili shodi, razdeljeni letaki, ki so žene podučili, da senator La Follette ni zastopal za koristi delovnega ljudstva vobča, ampak se je tudi bojeval za ženske pravice. Ako bo senator La Follette izvoljen, se bo posvetil splošni razborodliti, tako da izgine nevarnost, da bodo nekaj dne zapet zapele vojne trobente in kljucne mladenice in može pod stave. Senator La Follette je za odpravo otroškega dela v tovarnah in industrijskih podjetjih vseke vrste. Senator La Follette je za nacionalizacijo železnice, kar pomeni, da je za nacionaliziranje vseh glavnih industrij. To pomeni, da pridejo industrije, ki danes služijo kot bogat vir dohodka milijonarjem, pod ljudske kontrole. Tak program pa ni všeč industrijskim mogotom, zato žene bogatinov in žene, ki ne razumejo, zakaj gre v tej kampanji, podpirajo republikanske starine in demokratične burbone.

Zene vedo, da veliko odvisi od zmage progr. koalicije, kakšna bo delavska družba prihodnjih dvajset let, zato zavedne žene podpirajo progresivno koalicijo.

DELAVCE ŽRTVUJEJO V INTERESU KAPITALISTIČNIH PROFITOV.

New York, N. Y. — Standard Oil kompanija je delala preizkušnje z gazolinom, v katerem je bil "tetra-etyl", misteriozni plin, ki povzroči nostenje. Pri preizkušnjah je imela kompanija nastavljenih tri in trideset delavec. Od teh delavev jih pet zmorelo in umrlo. Peti delavec smorel in je klijub temu umrl, da so vse preizkusili na njem, kar je izumila zdravniška veda, da se mu vrne zopet zdravje, je mestni zdravniški svet šele prepovedal vstopa tega nevarnega plina. Nekaj ur kasneje po smrti petega delavev so se enajst delavev prepeljali v bolnišnico, ki so zmoreli.

Peti delavec je bil Herbert Faxon, star komaj 29 let, doma iz Elizabeth, N. J.

Tako profitabilnost kapitalističnih preteklosti: Dvakrat je bil pred sodiščem že zaradi umora, s vsej je bil oproščen.

Peti delavec je bil Herbert Faxon, star komaj 29 let, doma iz Elizabeth, N. J.

Tako profitabilnost kapitalističnih preteklosti: Dvakrat je bil pred sodiščem že zaradi umora, s vsej je bil oproščen.

LaFOLLETTE JE OŽIGOSAL IM- PERIJALIZEM.

AMERIKA SE JE ZADNJI DVAJSET LET IZNEVERILA SVOJI ZUNANJI POLITIKI.

"Sejali smo seme za bodoče vojne," je menil senator La Follette.

Boston, Mass. — Senator Robert La Follette, predsedniški kandidat progresivne koalicije, je kritiziral zunanj politiko Združenih držav. Menil je, da je tako politika imperijalistična in vodi do vojn v bodočnosti in do raspada, ki je uništila vsak imperij v svetovni zgodovini.

"Skozi zadnjih dvajset let," je rekel senator La Follette, "je ta narod opustil zunanj politiko, ki ga je skozi stoletje in pol napravila velikega in spoštovanega po vsem svetu. Naša vlada je sprejela namen in metode evropske diplomacije in pokorno kopirala politiko, na kateri je bil zgrajen britski imperij.

"Mi danes ustvarjamo v Centralni in Južni Ameriki naše Irake, naše Egipte in naše Indije. Brezmočna ljudstva so bila podvržena zato, da so bila prisiljena, da so plačevala tribut našim interesom bankirjev in industrijskih izkorisitevcev.

Ravn ob tem času pa ameriški ojni interesi in loveci po koncesijah s pomočjo in ojunačevanjem našega državnega departmента kompetirajo s finančnimi imperijalisti Anglie in Francije za kontrolu nad naravnimi zakladi v Aziji, Afriki, Evropi in na Bliskem vzhodu.

"To je imperijalizem. Obstoječi administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

"Obstojujem administraciji v Washingtonu, da je v nasprotju z ameriškimi idejami, ki so odgovorne za podprtje Haitija in San Dominga in republik Nikaragua, Honduras, Bolivija in Costa Rica.

Katoliška politika je kaker mavrica.

Ameriški katoličani podpirajo vse stranke, samo Narodni katoliški blaginjaki svet je "nevtralen".

Washington, D. C. — (Feder. Pres.) — Narodni katoliški blaginjaki svet (National Catholic Welfare Council), katerega člani so vsi stiži ameriški kardinali in škofje katoliške cerkve v Ameriki, je "nevtralen" v sedanji volilni borbi.

Predsednik sveta, nadškof Hanna, je izjavil te dni, da njihova organizacija ne podpira nobene stranke in nobenega prihodnjega let.

London, 31. okt. — Politično nihalo na Angleškem je sunkoma mahnilo na desno stran in tam najbrž ostane prihodnjih pet let. Zmagata konservativov, ki je presestnila vse svet — samo angleški delavcev ni — pomeni, da bo reakcija imela absolutno oblast za vso dobo angleškega parlamenta, to je pet let. Velika Britanija je torej zapisana imperijalistično-kapitalističnemu režimu do leta 1929 — če medtem ne pride kaj drugega.

London, 31. okt. — Politično nihalo na Angleškem je sunkoma mahnilo na desno stran in tam najbrž ostane prihodnjih pet let. Zmagata konservativov, ki je presestnila vse svet — samo angleški delavcev ni — pomeni, da bo reakcija imela absolutno oblast za vso dobo angleškega parlamenta, to je pet let. Velika Britanija je torej zapisana imperijalistično-kapitalističnemu režimu do leta 1929 — če medtem ne pride kaj drugega.

London, 31. okt. — Pred par dnevi je bilo v Madridu protestno zborovanje vplivnih Špancev, ki ne morejo več prenašati režima fašistične diktature. Vladni členar je razobil všete stranke in nekaj delavcev je bilo prisiljeno na volitve.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Gene člani po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zadnjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 za pet leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$6.00 na leto, \$3.00 za pet leta, \$1.50 za tri meseca, in za inozemstvo \$5.00.

Nadav na vse, kar ima stik z Evropo.

"PROSVETA"

2007-20 So. Leland Ave., Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organs of the Slovenia National Benefit Society.

Owned by the Slovenia National Benefit Society.

Advertising rates on request.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 21-24) poleg vsega imena na naslovu posamično da vam je s tem dnevnim potiskom naravnina. Posvetite je pravno, da se vam ne postavi list.

MUSSOLINI ŠE IGRA KOMEDIJO.

Mussolini še vedno sanja, da je fašizem tako močan, kakor je bil pred par leti, ko so fašisti marširali v Rim in na potu požigali in plenili, kakor da je sovražna armada vdrla v Italijo.

V Milanu in Rimu so fašisti zopet igrali komedijo in prisegali zvestobo italijanskemu kralju. Komedijske v Milanu se je udeležil tudi Mussolini, njegov govor je pa pričal, da fašizem prehaja iz komedije v tragikomedijo. Nastopil je v vlogi pravega komedijanta. Dasiravno se je komedije v Milanu udeležilo samo sedem tisoč črno-srajčnikov, v Rimu pa pet, je Mussolini povdarjal, da se fašizem ne bo nikdar umaknil.

Klaverna udeležba v Rimu in v Milanu je pa pričala sama na sebi, da se je fašizem že pričel umikati in da se bo umikal, dokler ne bo od njega drugega ostalo kot žalostni spomini.

Umor socialističnega poslanca Matteottija je mrtvački zvon fašizmu v Italiji. Strahopetni in zavratni umor je dokazal, da so se pod zastavo fašizma zbirali korumpirani elementi, ki se niso ustrašili izvršiti umora, ako jim služi za prikrivanje njih korupcije. Takih ljudi pa ne ljubi noben človek; ako je iskrica poštenja v njem.

Mussolini je sicer povdarjal, da bo prihodnje leta zopet govoril na fašistovski komediji. Seveda bo, ako bo zdrav in čil. Ampak prihodnje leto se bo prepričal, da bo imel še manj poslušalcev, kot jih je imel letos.

Večina delavcev, ki se je dala zapeljati spocetka zaradi fašističnih obljub, je že zdavnaj obrnila fašizmu hrbot. Odkar so pa fašistični pustolovci umorili socialističnega poslanca Matteottija, so pa tudi drugi sloji pričeli zapuščati fašistične vrste in končno bo ostala tista pest zagrizenih šovinistov, ki se najde pri vsakem narodu, pa naj bo velik ali majhen.

Fašizem v Italiji je dosegel višek svoje moči, ko se je fašistovski val plenjajoč, požigajoč in moreč valil proti Rimu, kot nekoč hunske tolpe pod vodstvom Atile. Od tistega dne, ko so se fašistovske tolpe pričele vračati domov, se je pričela krhati moč fašizma v Italiji. Kasnejši napadi, pobjoji, požigi in nasilni čini, ki so jih izvršili fašisti, so le potrdili, da se fašizem nahaja v razkroju in da je treba le še dogodka, ki povspeši to razkrojevanje tako, da postane vidno tudi navadnemu opazovalcu.

Ta dogodek je bil umor socialističnega poslanca Matteottija, ki je bil izvršen z namenom, da se prikrije fašistovska korupcija. Kralj je seveda še obdržal Mussolinija, saj se je Mussolini proglašil za prostovoljnega varuhu italijanskega kralja. Kadar se pa prestoli majejo, je pa kraljem vsak dober brambavec, akotudi je imel zelo tesne stike z navadnimi morilci, da le čuva prestol, da se ne prekučne in pokoplje pod sabo vse dinastije kraljega vladarja.

Kralj je potreboval Musolinija, da ne omahne, Musolinji pa kralja, da ne pade. In tako se je kralj izrekel za Musolinija, akoravno je bilo dokazano jasno kot bel dan, da so fašisti na zavraten način umorili socialističnega poslanca Matteottija, da prikrijejo, kako globoko so s svojimi grabežljivimi rokami posegli v ljudske žepe.

Služba kralja pa danes ni več tako stalna v Evropi, kot je bila na pr. pred petdeset leti. In nihče ne bo iznenaden, kadar bo brzovoj sporočil, da sta šla kralj in Musolinji hkrat ali pa drug za drugim.

Fašizem se razkraja in tega dejstva ne prikrijejo tudi najbolj izbrane komedijantovske fraze Mussolinija na obletnici črnosrajčniškega pohoda v Rim. Mussolinijeve bahaške besede na obletnici so podobne žvižganju človeka, ki gre skozi gozd in ga je strah.

Mussolini je sicer dober komedijant, razpada fašizma pa ne bo zabranilo njegovo komedijanstvo, ker take komedije ne nasitijo niti enega praznega in sestradanega želodca v Italiji.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Breezy Hill, Kanz. — Članica iz Arme, Kanz., je napisala v svojem dopisu, da je njih naselbina zadnjih par let precej narastila, kar vem, da je resnica. Ako bi bila malo bolj opisala naselbino, vem, da bi bilo rojake zanimalo, zlasti one, ki so bili tu okoli pred 10 in 15 leti in so zdaj razkropljeni po raznih državah. Dopisovalki je povolji dopis iz Jacksonvilia, ampak ne strinja se z dopisi iz Kansasa od nekaterih dopisovalk.

Tako sem bila na jasnom, če prav se dopisovalka ni podpisala. V listu se ji zato ne bom zahvaljevala, pač pa ustremio, če me prej ne podelijo v hladno zemljo. Saj bo že prišel čas za to.

Vaak človek ima nasprotnike, a prijatelje tudi, kar smo videli iz nekaterih dopisov. Radi katoličkih shodov moram priznati, da je v resnici žalostno, da so nekateri ljudje tako brezmiseln. Če se jim godi krivica, zakaj pa hodo v cerkev ter po farovih jesti utehe, mesto da bi šli tja, kjer se v resnici deli. Če jim kdo to pojasi, so užaljeni, čeprav moramo priznati, da pravilna kritika in dobra agitacija sta potrebljene. Meni ni ugašalo, zato sem se oglašala. In če se ne strinjam radi pisanja o nezvestobi in ljubomnostih, zakaj bi se ne smela oglašati. Saj ne gre za moj dom, kjer živimo v miru že 21 let, tu gre radi lista. Ko bi ne bilo radi mene, že davno bi ga bili pustili, ker povod ne odgovarja resnici, da se možke radi takega pisanja jezijo, berojo pa le radi. Moj mož je član jednote 17 let, pa ni pogledal tedenka na dnevnika od takrat, ko je prejel pisanje od ločenih.

Ko sem prejela številko 246 sem pa ugledala kar dva dopisa proti meni, in sicer od A. K. iz Wisconsina in dopisovalke iz Girarda. A. K. pravi, da mi bo enkrat vseeno pošteno odgovorila. Še vedkrat lahko, kajti na ta način brez imena ni težava. Pač res, imeti moka varok, da se ne podpiše. Nekaj omenja radi pisma. Povem, da nisem nobenega prejela brez podpisu in tako še ne omenila nobene lenitvene ponudbe v dopisih. Med drugim piše, kar jaz enkrat praporčam, da drugič pobijam. Ni sem še priporočala, naj se delavci organizirajo, drugič pa zagovarja stavkokaštva.

Tudi druge delavake žene ne držimo križem rok, ko dopisovalka piše, koliko je ona pridelala, dasi smo slabotne. O tem mogoče pozneje, ker nismo še gotove: vrtovi so še zeleni in še marsikaj je v njih, čeprav smo imeli prvo jesensko slano že zadnje dni septembra. Radi zdravja naj se pa nihče preveč ne pošaša. Srečen ktor ga ima in naj pomni, da zato tudi ni vse njegova zasluga. Ktor ima zdravje ga navadno ne zna ceniti, ko je bolan, ve, kaj je izgubil z zdravjem.

Druga dopisovalka je Barbara Pavline. Mnogo je revesev, ki prisojijo za kruh, zato mislim, da je hvaležen, ktor ga dobi. Zakaj torej odstavljanje radi tegat? Zavedni čitatelj bodo v tem sami sodili. Marsikomu bi prijalo prijeti v roke knjizko z rudarsko ustavo in se naučiti poglavitnega za slučaj rudarske stavke, ki nam bržkone preti čez dve leti in pol. Razumem povdno, zakaj jaz ne prijavo moji dopisi, ki pa moram v svoje zadovoljstvo priznati, da nekaterim tudi ugajajo. Tako moram tudi jaz pohvaliti nekaterje dopisovalke, ki pišejo, da je povhvale vredno. Iz dobrega čtiva sposnamo nasore drugih, ampak v splošnem se s pisanjem ne da dosti do seči, ker tudi še nisem sišala nobene, da bi se jaz bil mož spreobrnih z pisanjem. Nezadovoljstvo pa pač abudi toliko hitrejše. Izkušnja me tudi nči, da mati s osmimi otroci nima časa za pisanje, dela ima čez glavo, če hoče kolikor skrbeti za družino.

Barbara Pavline je že v nekdajnem prejšnjem dopisu pisala, da od nikoder ne prihajajo tako sovražni dopisi kot od tu, pa se tudi nikjer, tako ne zagovarjajo. Kot ravno tu. Iz West Virginije nihče ne piše, da je nedolgen, ker vsak ve, da je sam kriv.

Renčina in pravica sta pogažejo na povsod. Nowat in Debs sta moralna v ječu, slaba pa pred tudi LaFollett, če zmaga starja garda. Po mnenju ljudi, ki zagovarjajo stavkokaštvo, bi bil dober Coolidge, ker razbija stavke, unijske voditelje pa tripi na omrežju.

Skoraj nihče vredno odgovarjati, ampak ker je bilo kar nekaj kolon proti meni, upam, da bom imela tudi jaz nekoliko prostora. — Frances Shinkles.

SLIKE IZ NASELBIN.

Collinwood, Ohio. — Tuk pred volitvami so listi polni rasprav o Coolidge in LaFollett. O Davisu se veliko ne menijo, posebno v slovenskih listih ne, le A. D. se pridno poganja za njegovo izvolitev. 'Kčeft' je pač 'kčeft', pričenur je denar glavnih smotrov, principi se pa prodajo za denar. Pri naprednih listih ni tega. Prav tako ni zagovor za kakega korumpiranca, ne za ljudi, ki so v službi korupcije. Coolidge in Davessu se pri nas berejo leviti, kakor jih slišita od vsega naprednega časopisa in govornikov progresivne stranke.

Nekateri podjetniške družbe so postavile svoje klube, katerih slednji bodo delovali na dan volitev. Mislim vendar, da bodo počeni, če se ne bodo napredni volilci dali od nikogar premotiti. Ne pozabimo na svoje sedanje predstavitev dne 4. novembra, ker to je odločilni dan za dobro čistih let. Če bomo dobro izvolili, bodo leta kratka, če bomo slab, bodo pa dolga. Skušali smo že vse elemente starih strank, ali bilo je kakor prekladanje težkega bremena z ramena na rame, položaj pa je bil vedno prav težko prenašati. Veliko volilcev je bilo v Združenih državah, ki niso tega spoznali, ali nočajo spoznati. Nikakor ne morem zapomeniti, ali se jaz v resnici tako dobro godi ali kaj.

Volilci, ki greste na volilce 4. novembra, torej ne pozabite človeka, ki je že pokazal, da mu je mare za delovno ljudstvo. Rojaki v Ohiju ne glejte na to, kaj vam trobi A. D., ki piše kar tjavendan, samo da napolni svoj list. Če bi se zlagal ne, saj bi tudi ne imel kaj pisati.

V Collinwoodu je zopet očivel socialistični klub z isto številko kot prej — 49. Vabiljeni ste torej vsi dobromislični rojaki in stari sodruži, da se prihodnje nedelje udeležite ter vsak naj pripelje s seboj najmanj po enega, da bo vas prišla skupaj cela divizija. Da ne bomo hodili samo na Holmes ave, kadar nas pokliče tisti mili svetek. Napravimo si drugi svetek, ki bo zvonil samo nam v korist. Delujmo skupno za napredek nove organizacije. Nekateri se izgrevajo, kaj jim je socializem, ki jim ne more, nič koristiti. Res socializem ne bom pomagal, vsak sam si mora. V socialističnu človeka le dobiček potom dobrega časopisa in knjig in pokaže pot do boljšega človeškega življenja. Vehiko je razločka med slabim nazadnjaškim in dobrim socialističnim listom in po tej razlike imata še zeleni in še marsikaj je v njih, čeprav smo imeli prvo jesensko slano že zadnje dni septembra. Radi zdravja naj se pa nihče preveč ne pošaša. Srečen ktor ga ima in naj pomni, da zato tudi ni vse njegova zasluga. Ktor ima zdravje ga navadno ne zna ceniti, ko je bolan, ve, kaj je izgubil z zdravjem.

Pred zaključkom vašnega shoda smo tudi razpravljali o državnih volitvah. Govorniki so naglašali potrebo, da delovno ljudstvo glasuje za svoje kandidate. Dne 26. oktobra sem pa bil na slovenskem političnem shodu v Jugoslovanskem narodnem domu. Na shodu smo postavili kandidata za mestne urade, in sicer doseganega svetnika g. Jenkota ter mestnega svetovca g. Komarja. Tudi kritike ni manjkalno proti delovanju mestnih odbornikov, a končno smo se vse sporazumeli. Eliškim Slovencem je čestitati, ki se znajo tako dobro organizirati pred volitvami in imajo že večino v mestnem odboru.

Pred zaključkom vašnega shoda smo tudi razpravljali o državnih volitvah. Govorniki so naglašali potrebo, da delovno ljudstvo glasuje za svoje kandidate. Samo med ljubljanskimi poštarji se jih sklenili nad 40 premetisti, odnosno vredti na cesto. Klerikalci pa so našli, da treba klerikalne partizane za vsako eno spraviti na vse boljša in upravnija mesta v državni službi, pa naj so isti tudi brez vsake kvalifikacije in ne gledate na interes uprave.

Kakor čujemo, so klerikalnemu inkvizitorjemu tribunalu celo posamezne orlovske organizacije prakšibničke liste proti nejščim uradnikom in učiteljem. Samo med ljubljanskimi poštarji se jih sklenili nad 40 premetisti, odnosno vredti na cesto. Klerikalci pa so našli, da treba klerikalne partizane za vsako eno spraviti na vse boljša in upravnija mesta v državni službi, pa naj so isti tudi brez vsake kvalifikacije in ne gledate na interes uprave.

Tako neznamo še nihče na sestru ni ravnal z državnimi nameščenci kot sedaj to počne nasilna in nemoralna klika škofovskih stranke. Ni ga menda več slepo, ki bi v zadnjih dveh mesecih ne izpreglel goljufivosti in izprijetnosti klerikalne politike. Če misljijo klerikalci, da bodo svoje persekcije še dolgo lahko uganjali ne kaznovano, se prokletje motijo. Nekaj časa se take ločne gledajo, dolgo pa to ne gre. Kri ni voda! Tlačanili so Slovene grajsčakom, pa so se jih odrešili, tlačanili habsburškim in germanškim trinogom, pa je tudi to nehalo in ni vrag, da bi se ne znašli tudi še jarma protislovenske brezravnine in nekrščanske rimske gospode.

Tako neznamo še nihče na sestru ni ravnal z državnimi nameščenci kot sedaj to počne nasilna in nemoralna klika škofovskih stranke. Ni ga menda več slepo, ki bi v zadnjih dveh mesecih ne izpreglel goljufivosti in izprijetnosti klerikalne politike. Če misljijo klerikalci, da bodo svoje persekcije še dolgo lahko uganjali ne kaznovano, se prokletje motijo. Nekaj časa se take ločne gledajo, dolgo pa to ne gre. Kri ni voda! Tlačanili so Slovene grajsčakom, pa so se jih odrešili, tlačanili habsburškim in germanškim trinogom, pa je tudi to nehalo in ni vrag, da bi se ne znašli tudi še jarma protislovenske brezravnine in nekrščanske rimske gospode.

Čaruga zahteva žoditev zakona.

— Iz Osijske poročajo, da je na smrt obsojen razbojni Jovo Stanislavjevič Čaruga zahteval žoditev od svoje zakonske žene, ki stanejo sedaj pri svoji materi.

Obrnil se je v tej zadevi na predstavnikovalnega sodnika Ignjiča, ki mu je dal vsa potrebna navodila.

Zanimivo je, da Čaruga je veden upa, da bo opročen v tem, da bo zavzet na slobodo.

Na vprašanje nekega sodnika, zakaj zahteva žoditev za

kona, ker bo žena itak kmalu postala vdova, je Čaruga odgovoril,

da ne zahteva žoditev radi žene, ampak radi sebe, ker bo najcasne-

je po preteklih dveh mesecih na slobodi in si bo potem izbral drugo ženo. Te izjave Čaruge so vse

nakar zelo znadilne za njegovo

družstvo.

Staršna kosa. — V Ljubljani je umrl po dolgi bolezni mestni ječar v pokoju Ivan Pirh.

Najdeno truplo deteta. — Dan

AVODILA ZA VOLILCE.

Volilci morajo paziti, da ne naredi pomote in s tem zavrijejo svoj glas. Glasovanje za socialistične kandidate in za progresivnega predsedniškega kandidata La Follette je v vedini skoraj komplikirano.

Volilci morajo prihodnji tokrat paziti, da ne naredi pomote glasovnici in s tem zavrijejo svoj glas. Bati se je, da socialistični in progresivni kandidati izgubijo mnogo glasov radi nevednosti volilcev. Stara garda računa na komaj čaka, da zmeče v koš glasovnice, ki ne bodo pravilno nameščane. Na tisoče glasov bo star navadi ukradenih, na tisoče in tisoče volilcev bo oslepil, ampak to je težko preprečiti, dokler je volilni aparat v rokah redina starih strank. Lahko pa preprečiti, da se volilci sami ne uporabijo za svoj glas. Zato je treba, da se podudi in da bo prevzeto.

Prij je bilo delavecem, ki so volili socialistične kandidate, lahko volili Volili so "straight". To se naredili so znamenje krise vredna na vrhu socialističnega lista in stvar je bila končana, ampak letos je drugač. Dne 4. novembra bo treba voliti "split ballot", to se pravi: ceprti dva tiska, kdor bo hotel glasovati za socialiste in progresivnega predsedniškega kandidata La Follette. To pa radi tega, ker je La Follette-Wheelerjeva lista na glasovnici v včini držav v posebnih kolonah socialistična lista (tiket) pa spet v posebni. V nekaterih državah je La Follette-Wheelerjeva lista elektorjev na socialističnem tiku. Tam bo lahko. Glasuje se "straight" po starem. Države, v katerih je La Follette na socialistični listi, so sledete: California, Connecticut, Missouri, Pennsylvania, New York in West Virginia. Tu je še katera, kar nam ni spomnil. Dobro je, da se naši volilci povsod prepričajo in podučijo našnjih socialističnih in progresivnih strank. Vsaka država ima svoje volilne zakone in družine urejeno glasovnico.

Sledete navodila veljajo za volilce v Chicagu, okraju Cook in v državi Illinois, kjer je treba voliti dva tiketa. Predvsem pa vse v Chicagu.

Volilci v Chicagu dobe 4. novembra v roki najvedjo in najvredno glasovnico, kakršna ni nikdar tiskana v zgodovini tega mesta. Obilje strank in kandidatov ter razni predlogi, ki jih obenem na referendumu, so komplikirali volilni stroj, da v celo stari, izkušeni političarji rabijo za lase. Zdaj še spoznajte, kako sila neroden je ameriški sistem glasovanja.

Glavna glasovnica je kakor žalata. Dolga je tri čevlje in dva pol čevlja široka. Na tej glasovnici je enačen tiket v enaki kolonah. Dva tiketa sta z enim samim imenom. Vsah imen kandidatov je 291.

Tiketi se vrste kot sledi: Democratic, Republican, Socialist, Independent for Public Service, Progressive, Socialist Labor, Workers Party of America, Commonwealth Land, Prohibition, Independent Republican, Limit Land Manipulations and Rent.

Vse te stranke se vrste na glasovnici kakor so tu navedene. Socialistični tiket je v tretji koloni, Follettov pa v peti. Socialistični tiket nima predsedniških elektorjev, progresivni tiket pa imenuje. Kjer so na progresivnem tiketu sami elektorji, tam se nujuje tako, da se naredi znamenje krize v obroku pred glavo.

Uniji so samo štiri države tako nazadnjške, da nimajo odškodninskega zakona. Med temi državami je tudi Missouri, daskravno se je v tej državi zelo razvila industrija in je tak zakon zato velika potreba.

Postavi nasprotujejo tudi advočate in drugi elementi, ki imajo dobrek odškodninski tolk na civilnih sodiščih. Preiskave so razkrile, da v St. Louisu Evi Slovenskemu, ki ima dobro organizirano podjetje, da izvora nesreč in njegovi ljudje sledi pondrženemu delavcu v bolnišnicu, kjer nezvestni žrtvi pomoč v podpisu nekakšno pogodbo, na kar ubogi delavec dobi kot zagovornika kakšno zakonitev advokata, ki naj zastopa njegovo stvar na sodiščih. Ti ljudje se pogode s posrednim delavcem za plačilo na odstotke in ko je tolka končana v pred delavca, ostane prav malo za delaves.

Na izjeme v nekaterih končnih distriktoh, v katerih ima progresivni tiket še kakega kanclera poleg elektorjev. Ta izjema je v distriktu (severna stran) kjer kandidira na progresivnem tiketu neki Gerard Karcher za kongresnika. Takih slučajev je pa treba glasovati naredite kriti v obroku pred glavo. Socialisti na vrhu tretje kolone potem pa enako znamenje v drugih distrikotih pred imenimi elektorjev pod glavo. Tek malih distrikot ali kvadratov je 29; pa je treba narediti 30 znamenj.

Slabost je najmočnejša ženska in za socialistični listi in za o-

Mehiški predsednik govori odprto.

Delavske novice.

(Federated Press.)

ZA NJEGOVIMI BESEDAMI SE NE SKRIVAJO TAJNI NAMENI.

Delavci so ga izvolili in za delavce bo delal.

New York, N. J. (Fed. Press.) — Zastopniki Federaliziranega tiska so prvi intervjuvali generala Plutarca Elias Callesa, izvoljenega mehiškega predsednika, ko se je vrnil iz Evrope.

Toliko glede glasovnice.

Poleg glasovnice dobe volilce je tri manjše glasovnice. Na eni so liste kandidatov za sodišča, drugi dve pa vsebujejo sedem predlogov, ki so na ljudskem glasovanju ali referendumu. Na eni glasovnici sta dva, na drugi pa pet predlogov. To so takosvani "public improvement propositions", to je načrti za gradnjo državnih cest, za katere bo treba izdati bonde za \$100,000,000, dalje za podaljšanje in cementiranje novih ulic in razne druge javne naprave, ki so potrebne.

Nadalje je predlog za ispremembo zakona o bankah; ispremenba preprečuje operiranje bančnih podružnin.

Zelo važen je predlog o amendiranju državne ustawe. Predlog doloda, da se v dobi enega zasedanja legislature lahko ispremenita dva člena ustawe. Po starem se more ispremeniti samo en člen ustave v dobi enega zasedanja. Ta dodatek se imenuje "Gateway amendment" in priporočamo voililem, da vsakdo glasuje za.

V MISSOURIJU ŽE NI ODŠKODNINSKEGA ZAKONA.

Delavstvo ne bo odnahalo, dokler ga ne doseže.

St. Louis, Mo. — Podjetniki, ki so organizirani v "Associated Industries of Missouri", so proti odškodninskemu zakonu za delavce, o katerem bo glasovalo ljudstvo v Missouri dne 4. novembra. Ta podjetniška organizacija je nasprotna organiziranemu delavstvu in se tudi bojuje za uveljavitev odprtih delavnice. Organizirano delavstvo je za sprejem odškodninskega zakona. Volilci, ki bodo glasovali za La Follette in Wheelerja, bodo pomagali, da bo predlog sprejet.

Delavecem nasprotni podjetniki se love za stare in obrabljenje fraze, da porazijo predlog. Oni pozdravljajo, da so jo sestavili radiči in da je zaradi tega za nič. To je stara pesem podjetnikov, kadar nastopijo proti delavskim interesom. Od podjetnikov najeti govedati se vojno okoli po državi in govore proti predlogu, pri tem pa dele letake, na katerih podjetniki opisujejo, kakšno škodo napravi odškodninski zakon, ako bo sprejet.

Najbolj leži nasprotnikom delavstva v želoucu, da bo ustavljenja državna zavarovalnica in da bodo delavci zavarovani pri državi in ne pri privatnih zavarovalnih družbah. Kapitalistični govedači menijo, da je to vmešavanje vlad v individualno bizniško iniciativi.

Predloga v Missouri je posnetek postave v Ohiju, ki je ena najboljših odškodninskih postav v Ameriki. Prejemanja leta se je posredilo parlamentarnim zakulisnikom zavlačevali odškodninski zakon s frizo, da je tako postava destruktivna odrodbu radikalizma. Po letih breguspečnega boja je delavstvo odločilo, da predlog predloži direktno ljudstvu, da se izreče o nji.

V Uniji so samo štiri države tako nazadnjške, da nimajo odškodninskega zakona. Med temi državami je tudi Missouri, daskravno se je v tej državi zelo razvila industrija in je tak zakon zato velika potreba.

Postavi nasprotujejo tudi advočate in drugi elementi, ki imajo dobrek odškodninski tolk na civilnih sodiščih. Preiskave so razkrile, da v St. Louisu Evi Slovenskemu, ki ima dobro organizirano podjetje, da izvora nesreč in njegovi ljudje sledi pondrženemu delavcu v bolnišnico, kjer nezvestni žrtvi pomoč v podpisu nekakšno pogodbo, na kar ubogi delavec dobi kot zagovornika kakšno zakonitev advokata, ki naj zastopa njegovo stvar na sodiščih. Ti ljudje se pogode s posrednim delavcem za plačilo na odstotke in ko je tolka končana v pred delavca, ostane prav malo za delaves.

NA LOVU ZA GLASOVNI FARMARJEV.

Washington, D. C. — Tukaj se je pričela širiti govorica, katera namen je zelo prozoren, da bo predsednik Coolidge vprašal organizacije farmarjev, kdo naj nasledi pokojnega poljedelskega tajnika Henry C. Wallacea. Navedene so štiri farmarske organizacije, o drugih pa prav res, da bo predsednik podpravil sugestijo.

Slabost je najmočnejša ženska

Delavske novice.

(Federated Press.)

Dolga stavka zidarjev končana.

Belleville, Ill. — Stavka unihodnih zidarjev v Belvilleu, ki je začela lanako spomlad, je bila tedeni končana s kompromisom. Zidarji so zahtevali 25c povisila na uru, dobili pa so 12 in pol centov. Nova levtica znaša \$1.62½ na uru. Pogodba poteka v aprilu 1925. Dolga stavka je popolnoma demoralizirala stavbna dela v Bellevillu.

Rudarji za La Follette.

Nokomis, Ill. — Tukajšnji rudarji in farmarji so organizirali La Follette-Wheelerjev klub z 950 članimi.

Krojadi poskusijo s svojo delavno.

Cleveland, O. — Člani tukajšnje unije krojaških delavcev, ki izdelujejo Šenske oblike, bodo mogeli imeti lastno delavno.

Pravkar so v teku pogajanja med unijo in Printz-Biederman Co. za nakup moderne tovarne z vsemi stroji vred, medtem ko naj tvrdka obdrži upravo prodajanja in distribuiranja izdelkov. V tovarni je prostora za 300 delavcev.

Krojaška unija je prigranjena, da lahko operira tovarno in plasirati svojim dianom boljšo mezo in jih da drugače boljšo pogoje kažejo privatni lastniki. Ako se pojutkuje dobro obnese, prevzame unija tudi prodajanje oblike na kooperativni podlagi.

Stavkarje močajo iz stanovanj.

Framingham, Mass. — Roxbury Carpet Co. je dala pometati iz svojih hiš vse delavce, ki so v stavki za večjo mezo. United Textile Workers unija vodi stavko. Deputišči je zmetal pohištvo izgnanih stavkarjev na cesto.

Stavka jutnih delavcev v Indiji.

Kalkuta, Indija. — Čes 12,000 delavcev v jutnih tovarnah v Howrahu je zastavalo v znak protesta, ker je vratar razšalil neko delavko. Delavci so zahtevali, da se vratar takoj odalovi. Ker se družba ne zmenila, so delavci zastavali.

PET LET REAKCIJE PRIMAJA NA ANGLIJU.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Med poraženimi laboristi so tudi štirje člani kabinta, namreč Frank Hedges, civilni lord administrativne, W. F. Jowett, prvi komisar za javna dela, William Leach v ministratu avijatike in Miss Field, podnajmnik za delo. MacDonald je obdržal svoj mandat v Aberravonu z znjano vedino; drugi glavni delavski voditelji so tudi v ponovno izvoljeni.

Frank Hedges, predstavnik nadzornega odbora, ki se tudi imenuje "Zadeve bolniške podpore za naslove", je izvoljenega odbora in sledi vredno vse načelo: "Tajanstvo S. M. P. J. 2657-26 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE ZA NASLOVE: Bolniški tajanstvo S. M. P. J. 2657-26 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJITVE IN STVARI, ki se tudi imenuje "Zadeve bolniške podpore za naslove": Tajanstvo S. M. P. J. 2657-26 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVRSTI IZ SLAGAJNISKIM POSLI: se posiljajo na naslov: Slagajnisko S. M. P. J. 2657-26 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prisilne ceste posiljanje v glavni odbor, čigar naslov je spet Frank Hedges, predstavnik nadzornega odbora, čigar naslov je spet.

Vsi prisilni na glavni odbor, čigar naslov je spet John Underwood, predstavnik nadzornega odbora, čigar naslov je spet.

Vsi delci in drugi odbori, namenski, oglasti, naročniški in splošni vse načeli v zvezni glasilni, čigar naslov je spet: "Prosveta", 2657-26 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Pedporna Jednota

Izkorp. 17. junija 1907.

v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-26 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Galush, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. V., Box 102, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Bias Novak, gl. bisnjak John Vogrich, urednik glasila Jošo Zavrtala, upravitelj glasila Filip Gedim.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predstavnik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zelený, Box 276, Barberville, Ohio, Fred A. Vider, 2408 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terrell, Box 22, Strabane, Pa., John Gorick, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

Bias Novak, predstavnik, 2657-26 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZAHODNO OKROŽJE:

Jacob Ambrosi, Box 288, Barberville, Ohio, John Gorick, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE:

Anton Selar, Box 104, Cross, Kan., za Jugozapad: Max Mare, Box 166, Bush, Minn., za severozapad: Mike Bogi, 8453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predstavnik, 2659 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somach, 2817 Foster Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predstavnik: Frank Alci, 2126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

JOHN O'ROURKE:

John O'Roarke, 2659 W. 26th St., Chicago, Ill.

VRHNOVNI ZDRAVNIK:

Vseči. prof. dr. Boris Zarnik:

O bojih v živalstvu.

(Daje.)

Casih jo pobije na mah. Če ni takoj uspel in se ščitarka razjarena dvigne, mora perjančar zopet odkočiti, ali pa prestreže naval s svojimi perotimi. V prizrenem trenotku se navali zopet z novo močjo in ponavljajo svoje jurišanje tako dolgo, dokler se kače ne zgrudi vaa izmučena. Nato ji zlomi hrbitenico ter jo pogradi s kijunom za tilnik. Brez poniškeja jo začne sedaj parati s kremplji in po nekaj minutah jo je pokosi, izvzemši glavo, ki jo končno razdrobi s kijunom. Casih pa pohabi kače na slični način kakor kragulj, da se dviga z njo v ruk ter jo izpusti na tla.

Pa tudi med sesavci imajo kače nekaj neizprosnih sovražnikov, ki so jim morda še opasnejši od ptic, kajti več ali manj so za kačji ostrom nedovzetni. Nač je že tak junak. Kakor se zdi nerozen, je vendar zelo spreten, če gre za to, da ugonobi kačo. Razni prirodoslovci so že preskuševali te ježeve sposobnosti in opazovali njegove boje s stupeno golaznijo. Če ugleda jež gada, tedaj takoj ispremeni svojo hojo. Neokretno tekanje zamenja s čudnim drsenjem. Plazi se nekako po trebuhi, pa tako, da nog niti videti ni. Bodice se mu postavijo pokonci, posebno se našopiri čop bodice, ki ga ima na glavi; rilček mu zato skoro izgine pod iglastim štitom. Vsi mehki deli so torej zavarovani s nasperjenimi bodicami proti ugrizom. Tako polagoma drsi

strupenici nasproti. Gad, ki je jež opazil, se vravnava, dvigne glavo in divje alkajko zaseduje s mrklimi pogledi kretanja napadala. Jež pritisne rilček k tlu, da ga popolnoma zakrije s štreljimi bodicami, ter popade s svojimi ostrimi zobčki gada za rep. Ta se besno vrže na bodečega gosta, grize in sika, pa mu ne more do zivega. Kakor se začene, povsodi mu štrle le bodice nasproti, ostre bodice, ki mu kmalu vzemo vse veselje do nadaljnji napadov. Kryaveč na goben jo izkuša gad potrobiti, pa zmanj. Bodeči stric ga ne izpusti, nego potegne telo golazni pod svoj trebuh in grize po repu nazvgor ter ji lomi hrbitenico. Gadu ne preostane drugač, nego zopet in zopet udrihata po napadalou, neveda le po njezinem bodečem kožuhu. Pa vedno slabši so gadovi naskoki. Ko je stupenica že dovolj utrujena, plane jež v pripravnem trenotku silno urno nanjo ter jo zagrabi za glavo. Starejo ter počne z živino, ki se jenja navadno šele, ko je od gada ostalo le še par koščnih ostankov.

Vendar se dogodi, da ukljuec gad jež za rilce. Pa jež se ne zmeni mnogo za to kvedjemu mašlo zagodirja in mirno nadaljuje svoje delo. Pri različnih poskušib, ki jih je proizvel Lenz, niso gadovi ugrizi ježu prav nič škodili.

Iz tega so sklepali, da je jež nedovzet na stup. Razni novejši opazovalci so pa vendar doživeli slučaje, da je jež uklan od gada poginil. Zato so začeli dvomiti o domnevani lastnosti ježevi. To da jež je, bolj veselo bo!

Zato nahajamo nekaj nestrupenih kač, ki s posebnim zadovolj-

jo, da je jež res zavarovan proti otrovu, seveda ne popolnoma. Vsekakor prenese je brez škode štiridesetkrat večjo množino otrova, kar moraki prasiček enake velikosti. Jež ima v krvi gotove snovi, ki spašajo s kačjim stromom napadajo stupenice. Odlikuje se zlasti južnoameriška musurama (rachidius brasili). Ta kača, ki je bližnja sorodnica belouške, doseže dolžino do dva metra. Nekako sovraštvo obstoji med njo in stupenicami, pregaši jih, kjer jih zlatoti. Ne vstrasi se nobene, niti strašne žararako. Pri svojih napadih se vrže musurama svojemu nasprotniku navzdol v lice, umne se stupenice tako spretno lotiti, da jo vedno zagrabi za glavo. To je seveda jačko važno, kajti stupenica se ne more več braniti in gristi, ako ji je muserama s svojimi čeljustmi zastrila oko in stisnila gobec. Vse otepanje in zvijanje je zastonj; počasi ali sigurno zavlačuje zmagovalka svojega nasprotnika vase. Po ure in ure trpi to požiranje, a muserama ne miruje, dokler ne zmaši žrtve do zadnjega konca v svoj golantan. Musurama je radi teh svojih junačkih bojev v Braziliji celo priljubljena. Kakor imamo pri nas po hišah mačko, da lovi miši, tako goje brasilski naselniki museramo, ki čuva, da se ne prikrade v hišo kača stupenica.

Pri otrovnih kačah smo se pomudili nekaj dalje, saj nam nudijo njihove živilenske razmere toliko zanimivih podrobnosti; zato tega so radi svojega pomena, ki ga imajo kot neposredne škodljive človeške zdravja, navade stupenice mnogo bolje poznane kakor običajni druge golazni.

Pri nestrupenih kačah pa izvenčine ne nahajamo posebne bojevitosti, dasi so vse paropare. O udavilih ali velikanskih kačah iz tropskih krajev so pripovedovali prvi potovalci grozovite zgodbe, da se bore z levi in tigri, požirajo cele bivole, da napadajo seveda tudi ljudi in le slonom in nosorogom komaj prizanašajo. To so seveda vse prazne bajke. Tudi največji udavi, med katerimi dosegajo črni kravos (python bivittatus) iz južnega Kitajskega izjemoma dolžino do 10 metrov, se ne lotijo nikdar živali večjih od kose ali srne. Napadenje seveda, če ne gre drugače, branijo proti vsaki živali, toda rajše pobegnejo, ako se jim le nudi priška.

Pri svojih napadih se približuje udav prav polagoma svoji žrtvi, čim bliže je, tem počasnejše ji drsi nasproti. Žival, ne vedoč v kakšni nevarnosti je, le radovedno ogleduje čudno prikazem. Nastenkat se vrže kača z razprtimi žreloom bliskoma na žrtvovo, zabode svoje ostro zobjevanje in v naslednjem trenotku jo že ovije s svojim prošnjim telesom. Pritisak silnih ovojev udavovega tripla je tako jak, da ubogi žrtvi kosti pokajo; oči se jih izbuljivijo in v kratkem času ji pojde sapa. Ko je plen zadušen, kača polagoma odvija svoje telo ter s svojim gibčnim jezikom otipa plen, da se uveri, da je že mrtev. Nato ga počne požirati. Kačje čeljusti so takoj ustrojene, da ne morejo števiti, nega mora kača pogolniti avto žrtve celo. Zobje, ki so z njimi opremljene vse čeljustne preponde, ji slušijo le v to svrhu, da pogradi z njimi plen. Zato so zvezane kosti, ki tvorijo čeljustni obok, med seboj le s kožnatimi vezmi, ki so tako pročne in raztegljive, da se gobec lahko silno razširi ter vso žrtvo objame, najsi je že tako velika. Profiranje se vrši zelo počasi. Glavno vlogo igrajo pri golantanju deli gornje čeljusti s svojimi filastimi, nazaj zakriviljenimi zobmi. Tudi pri udahu stoji gornja čeljust na

stvom napadajo stupenice. Odlikuje se zlasti južnoameriška musurama (rachidius brasili). Ta kača, ki je bližnja sorodnica belouške, doseže dolžino do dva metra. Nekako sovraštvo obstoji med njo in stupenicami, pregaši jih, kjer jih zlatoti. Ne vstrasi se nobene, niti strašne žararako. Pri svojih napadih se vrže musurama svojemu nasprotniku navzdol v lice, umne se stupenice tako spretno lotiti, da jo vedno zagrabi za glavo. To je seveda jačko važno, kajti stupenica se ne more več braniti in gristi, ako ji je muserama s svojimi čeljustmi zastrila oko in stisnila gobec. Vse otepanje in zvijanje je zastonj; počasi ali sigurno zavlačuje zmagovalka svojega nasprotnika vase. Po ure in ure trpi to požiranje, a muserama ne miruje, dokler ne zmaši žrtve do zadnjega konca v svoj golantan. Musurama je radi teh svojih junačkih bojev v Braziliji celo priljubljena. Kakor imamo pri nas po hišah mačko, da lovi miši, tako goje brasilski naselniki museramo, ki čuva, da se ne prikrade v hišo kača stupenica.

Pri otrovnih kačah smo se pomudili nekaj dalje, saj nam nudijo njihove živilenske razmere toliko zanimivih podrobnosti; zato tega so radi svojega pomena, ki ga imajo kot neposredne škodljive človeške zdravja, navade stupenice mnogo bolje poznane kakor običajni druge golazni.

Pri nestrupenih kačah pa izvenčine ne nahajamo posebne bojevitosti, dasi so vse paropare. O udavilih ali velikanskih kačah iz tropskih krajev so pripovedovali prvi potovalci grozovite zgodbe, da se bore z levi in tigri, požirajo cele bivole, da napadajo seveda tudi ljudi in le slonom in nosorogom komaj prizanašajo. To so seveda vse prazne bajke. Tudi največji udavi, med katerimi dosegajo črni kravos (python bivittatus) iz južnega Kitajskega izjemoma dolžino do 10 metrov, se ne lotijo nikdar živali večjih od kose ali srne. Napadenje seveda, če ne gre drugače, branijo proti vsaki živali, toda rajše pobegnejo, ako se jim le nudi priška.

Pri svojih napadih se približuje udav prav polagoma svoji žrtvi, čim bliže je, tem počasnejše ji drsi nasproti. Žival, ne vedoč v kakšni nevarnosti je, le radovedno ogleduje čudno prikazem. Nastenkat se vrže kača z razprtimi žreloom bliskoma na žrtvovo, zabode svoje ostro zobjevanje in v naslednjem trenotku jo že ovije s svojim prošnjim telesom. Pritisak silnih ovojev udavovega tripla je tako jak, da ubogi žrtvi kosti pokajo; oči se jih izbuljivijo in v kratkem času ji pojde sapa. Ko je plen zadušen, kača polagoma odvija svoje telo ter s svojim gibčnim jezikom otipa plen, da se uveri, da je že mrtev. Nato ga počne požirati. Kačje čeljusti so takoj ustrojene, da ne morejo števiti, nega mora kača pogolniti avto žrtve celo. Zobje, ki so z njimi opremljene vse čeljustne preponde, ji slušijo le v to svrhu, da pogradi z njimi plen. Zato so zvezane kosti, ki tvorijo čeljustni obok, med seboj le s kožnatimi vezmi, ki so tako pročne in raztegljive, da se gobec lahko silno razširi ter vso žrtvo objame, najsi je že tako velika. Profiranje se vrši zelo počasi. Glavno vlogo igrajo pri golantanju deli gornje čeljusti s svojimi filastimi, nazaj zakriviljenimi zobmi. Tudi pri udahu stoji gornja čeljust na

vsaki strani iz treh delov, ki so z lobanjem tako zvezani, da jih je mogoč premikati v podoljni smeri semterje, in sicer se giblje vsaka polovica gornje čeljusti samostojno. Če kača požira, tedaj izmenoma pritegne sedaj levo sedaj desno polovico čeljusti. Dodim drisi leva polovica plen, da ne izdrgne, se pomakne desna polovica naprej, zasadi svoje zobje v žrtev ter se z njim zopet povleče nazaj; nato miruje desna polovica in drisi žrtev, dodim se vspne leva polovica naprej, da zagrabi plen in ga povije dalje v golatanec. Tako se menjavata obe strani gornje čeljusti, dokler plen ne izgine v golatanec.

Od naših nestrupenih kač udavljata tudi smokulja (coronella austriaca) in gož (coluber asellus) svojo žrtev. Belouška pa ugrabljene živali ne ovije s svojim telesom, nego je tako živo požire, pri tem je še posebno važno, da se gibljejo prepozne gornje čeljusti izmenoma, drugače bi žrtev kaj lahko pobegnila. Se tako ne časih pripeti, da se ji žaba, ki jo je narodno priepla, zopet izgine.

(Konec prihodnjih.)

Dolares brez delavskoga življenja je kakor vojak brez puške.

Naročite "Prosveta" vsejmo naročniku ali prijatelju v starj domovini.

DA SKUHAS DOBRO PLIVO. PISI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v naših zavodih, kmetij, vodnikih, vodnikih v vse druge potrebitine. Postavimo in se priznajemo, da je doma pri nas, tuhanni vedno le naščitni in največji.

Grosirjati, nadrževanje in v predajalnicah delavne desno prizorova pospot pri vsej naščitni.

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KROJAO.

Priporočam se rojakom Slovenscom in Hrvatom za vse krojala dela. Nova naročila izvršujem po najnovnejši modi in najfinnejši delo. Za vas dela meni izročena jamidom. Popravljam, likam, čistim in vredim vse potrebno. V okolici Detroita prideam na zahtevo na dom po vseko delo in prinesem vse zore seboj. Pokličite me na telefon: West 2367.

JOSIP ORMANOVIC, krojao,
3946 Dix Avenue W.
Detroit, Mich.

NAUCITE SE ANGLESKO
Mi vas nudimo severiti, statki in angloški šolski poteri v kratek in sprost način. Vse prizorova vam posljemo na pošto, da vse nase učilnice. Knjige zarezljene v krov. Ne oddajite temučed prizorov na učenje. Adres: "Slovene-Angloski", 2020 W. 22nd St., ter Millard Chicago, Ill. — (Adres.)

KNJIGE
KNIJEVNE MATICE
S. M. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jedote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spis Zvonko A. Novak. Izvir povest iz življenja ameriškega franciškanca. Z izvirnim slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vred. \$1.50.

Slovensko-angloška slovnica. Dodatak raznih koristnih informacij. Fina trda vred. Cena \$2.00 z poštino vred.

Jimmie Higgins. Spis Upton Sinclair, posloven Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletariata na časa velike vojne. Trda vred. Cena \$1.10 z poštino vred.

Zajednica. Spis Ivan Molek. Povest iz doble skriti gospoda. Čista vred.

Zakon biogenetike. Spis Howard J. Moore, posloven J. M. Zele područna knjiga, ki točnadi mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvojni ponavljajo pri posamezniku in človeku in duševno. S slikami. Trda vred. Cena \$1.50 z poštino vred.

Zadnji dve knjigi, naročni skupaj, dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejemata.

KNIJEVNA MATICA,
2357-59 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Vaš božični parobrod

hitri parobrod s štirimi dimniki

AQUITANIA

(40,007 ton)

pride v Cherbourg v 6 dneh. Ob pravem času pride v starj kraj domov, da bodo obhajali Božič s svetimi sporazumi in prizori. Priljuba gre v vse. Mr. Alfred Marcus je načrtoval Newyorskemu uradu, več potovanje potuje v vse. Prijatelj v učinkih f - - ill s posebnimi opomembami kabinam, na ciljih svetih parobrodu je razveseljeno s s jedil načinu podvrgnega zresta.

V Aquitanu vas bodo počakali kot dobrodošlim, sicer edinik Jugoslovanci, vas bodo podali doma na postaji. Pred odhodom iz Pariza, vam bodo na posloge skupine automobilov, da si opredete svetovne znatenosti Pariza. Te isti skupi znatenosti vseči v sredini, na ciljih svetih parobrodu je razveseljeno s s jedil načinu podvrgnega zresta.

Poleti v Aquitanu vas bodo posodili kot dobrodošlim, sicer edinik Jugoslovanci, vas bodo podali doma na postaji. Pred odhodom iz Pariza, vam bodo na posloge skupine automobilov, da si opredete svetovne znatenosti Pariza. Te isti skupi znatenosti vseči v sredini, na ciljih svetih parobrodu je razveseljeno s s jedil načinu podvrgnega zresta.

Za hotelek in posledice obrnite se na:

CUNARD LINE

140 N. Dearborn Str.,

CHICAGO, ILL.

ZADOVOLJSTVO

tisoče ljudi, ki pošiljajo denar z našim posredovanjem v stare kraj, priča najbolje o naši točni postrežbi in nizki ceni. Da nam priliko, da vas enkrat postrežemo, gotovi smo, da boste naš stalni odjemalec.

Prepričajte se o ugodnosti potovanja v Evropo s posredovanjem našega parobrodnika oddelka.

V vseh bančnih zadevah obrnite se z vso zaupnostjo na:

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO

VOGAL 19-TE ULLICO